

Інформаційна і національна безпека

УДК 340.15:341.3(477:470+571)

ПИЛИПЧУК В.Г., доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік)
Національної академії правових наук України
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-5691-6823>

**ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ
СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОСТІ ТА ПРАВА
В КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ТА ЗБРОЙНІЙ АГРЕСІЇ
РФ ПРОТИ УКРАЇНИ**

DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.3\(54\).340496](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.3(54).340496)

Анотація. У запропонованій статті розглядається комплекс актуальних історичних і правових проблем щодо становлення і розвитку Української державності в контексті протидії інформаційній та збройній агресії рф. Висвітлено генезис наукових досліджень й наведено періодизацію історії державності і права на теренах України, а також особливості їх становлення і розвитку протягом конкретних історичних епох. Наведено результати дослідження археологічних та архівних матеріалів щодо взаємозв'язку соціальних процесів на українських землях і територіях навколо Чорного моря з природничими процесами (кліматичні зміни, сейсмічна активність, рух льодовиків, розвиток чорнозему тощо) та історією Українського народу і державності. Висвітлено древню історичну місію столиці сучасної України – міста Києва у різні історичні періоди. Підтверджено, що суверенна держава – Україна є правонаступницею Київської Русі. Розкрито спроби російських істориків, політиків та пропагандистів привласнити древню історію українських земель задля перетворення історії колишнього московського царства на історію російської імперії. Висвітлено базові імперські принципи формування російської державності як авторитарної країни та спроби нав'язати ці принципи на окупованих українських землях шляхом інформаційної та збройної агресії. Розглянуто реакцію міжнародної спільноти та прийняті міжнародно-правові рішення стосовно російської агресії та притягнення до відповідальності винних осіб, у т.ч. вищого керівництва рф, за скоєні міжнародні злочини в Україні.

Ключові слова: історія, українські землі, державність, право, інформаційна та збройна агресія.

Summary. The proposed article examines a complex of current historical and legal problems regarding the formation and development of Ukrainian statehood in the context of countering the informational and armed aggression of the Russian Federation. The genesis of scientific research is highlighted and the periodization of the history of statehood and law on the territory of Ukraine is given, as well as the peculiarities of their formation and development during specific historical eras. The results of the study of archaeological and archival materials on the relationship of social processes in Ukrainian lands and territories around the Black Sea with natural processes (climatic changes, seismic activity, movement of glaciers, development of chernozem, etc.) and the history of the Ukrainian people and statehood are presented. The ancient historical mission of the capital of modern Ukraine – the city of Kyiv in different historical periods, is highlighted. It has been confirmed that the sovereign state – Ukraine is the legal successor of Kyivan Rus. Attempts by Russian historians, politicians and propagandists to appropriate the ancient history of Ukrainian lands in order to transform the history of the former Moscow kingdom into the history of the Russian Empire have been revealed. The basic imperial principles of the formation of Russian statehood as an authoritarian

country and attempts to impose these principles on the occupied Ukrainian lands through informational and armed aggression are highlighted. The article considers reaction of the international community and international legal decisions made regarding Russian aggression and bringing to justice the guilty persons, including the top leadership of the Russian Federation, for committed international crimes in Ukraine.

Keywords: *history, Ukrainian lands, statehood, law, informational and armed aggression.*

Постановка проблеми. Історичне минуле України, зокрема історія держави і права, свідчать, що протягом багатьох століть український народ активно боровся за своє майбуття. Національна державність формувалася в надзвичайно складних, часто трагічних умовах. Доводилося протистояти агресивним сусідам, які не раз намагалися запровадити на українських землях колоніальний чи напівколоніальний режим та боротися із внутрішніми чварами і бажаннями тих чи інших політичних діячів поставити власні амбіції над інтересами народу. Подібні процеси також відбуваються у зв'язку зі збройною та інформаційною агресією рф проти України.

При цьому, російські історики, політики та пропагандисти намагаються обґрунтовувати і поширювати тези про відсутність українського народу та української державності, незаконність створення України тощо, керуючись “історією російської імперії”, основи якої були сформовані у XVIII столітті, зокрема, шляхом привласнення історії та здобутків Київської Русі. Водночас, на основі зазначеного формуються сучасні наративи “руського міра”, “новоросії”, “захисту російськомовного населення”, “просування російських інтересів до європейських країн”, а однією з головних цілей розв’язаної рф війни визначено “денацифікацію” України. Відповідно, актуальним постає питання щодо розкриття ключових засад інформаційної і збройної агресії рф та цілей російських наративів шляхом висвітлення реальної тисячолітньої історії формування державності і права на теренах України.

Метою статті є висвітлення тисячолітніх історичних і правових основ становлення та розвитку Української державності та права в контексті протидії сучасній інформаційній та збройній агресії рф і захисту інформаційної безпеки України.

Виклад основного матеріалу.

Історія держави і права одночасно є наукою і навчальною дисципліною, а також невід’ємною складовою загальної історії України. Як наука, історія прагне кращого розуміння минулого, а тому завжди перебуває у постійному русі до пізнання, зазнає постійних змін та уточнень. Вивчаючи закономірності історичного розвитку вона прагне виявити глибинні, фундаментальні, системоутворюючі причини та їх наслідки, дослідити явище та розкрити його сутність.

Об’єктом історії держави і права України як науки є минуле держави і права на українських землях різних епох та різних суспільних формацій і державно-політичних утворень.

Предметом вивчення історії держави і права України є:

- *функції держави* – зовнішньо- та внутрішньополітичні, соціогуманітарні, адміністративні, фінансові, економічні, військові та інші;
- *органи влади* – вищі, центральні, місцеві, органи самоврядування;
- *суспільний устрій та соціальна структура* – верстви населення, категорії, групи, класи, на які поділявся соціум у різні історичні епохи;
- *система права* – джерела, галузі, норми права;
- *судова система*;

– *юридичний побут* в цілому – взаємозв’язок державних структур та правових інститутів, зародження і розвиток окремих юридичних категорій, як-то злочин, кара, власність, право.

Загалом, українська історико-правова наука пройшла тривалий шлях становлення і розвитку. Аналіз наукових оцінок у цій сфері дає змогу виокремити такі **основні періоди розвитку наукових досліджень** з історії держави і права на теренах України:

Перший період (від часів Київської Русі до кінця XVIII ст.). Його можна охарактеризувати як літописний період, коли історичні та юридичні знання не виокремилися у самостійні науки і перебували на рівні переказів та збору документів. Вперше проблему походження державності України – Русі було порушено на початку XII ст. автором літопису “Повість минулих літ”, ченцем Києво-Печерського монастиря Нестором. Наприкінці XVII – на початку XVIII ст. з’явилися т.зв. козацькі літописи, авторами яких стали вихованці Києво-Могилянської академії – Г. Граб’янка, С. Величко, Самовидець (ймовірно Р. Ракуша-Романовський), а також праці інших авторів, які були спробами переходу від літописання до історичної науки. Власне ж дослідження історії українського права розпочалося у XVIII ст. вченими-правознавцями і юристами-практиками гетьманщини – І. Борозною, В. Стефановичем, Ф. Чуйкевичем, О. Безбородьком, Ф. Давидовичем, які виступили упорядниками збірок українського права XVI – XVIII ст. Ці автори заклали основи формування національної історико-юридичної науки.

Другий період (перша половина XIX ст.), коли виник жвавий інтерес до історії розвитку права кожної нації, детермінований творами засновників німецької історичної школи права. Але оскільки український народ не мав у XIX ст. власної державності, його правове минуле переважно вивчалось як матеріал, що був складовою юридичного розвитку інших націй, зокрема, Литви, Польщі та Росії. У цей період було опубліковано праці київських вчених І.Даниловича, редактора-упорядника “Зводу місцевих законів західних губерній”, М.Іванішева – видавця збірників фундаментальних актів з історії права Правобережної України та Волині. Наприкінці XIX ст. значну роботу проводили історико-філологічні та юридичні факультети університетів у Харкові (заснований 1805 р.), Києві (1834), Одесі (1865 р.), наукові товариства і комісії, які ввели до наукового обігу значну кількість документальних матеріалів і пам’яток права.

Третій період (кінець XIX – початок XX ст.) був пов’язаний з діяльністю у Києві так званої “Школи історії західно-руського права”, яку створили М. Володимирський-Буданов та Ф. Леонтович. До цієї наукової школи належали також М. Ясинський, М. Любавський, Г. Демченко, О. Малиновський, М. Максименко, О. Шпаков, Ф. Тарановський. Заслуга цих вчених полягає у тому, що вони вперше порушили питання про існування окремого західноруського, тобто українського і білоруського права, зі своїми специфічними особливостями. Зокрема, М.Максименко дійшов висновку, що литовсько-руська і московська системи права є “не послідовними стадіями розвитку руського права, а **різними його типами**”. Це вже був крок до виокремлення історії держави і права України в окрему науку.

Четвертий період (1904 – 1920 рр.) став реальним початком окремої науки історії держави і права України. У 1904 р. М.Грушевський висловив свою науково обґрунтовану тезу про окремий від великоросійського хід історичного розвитку кожного зі східно-слов’янських народів, яка відкрила для дослідників можливість окремого вивчення історії українського права. Цими дослідженнями зайнялися видатні українські історики і правники, засновники історії держави і права України – М. Міллер, М. Василенко, М. Слабченко та ін.

П'ятий період (1920 – 1939 рр.). Справжній розквіт історія держави і права України як наука пережила у 1920-ті рр., коли у складі Всеукраїнської академії наук (ВУАН) почали діяти дві історико-правові установи – Комісія з вивчення звичаєвого права (голова А. Крістер) та Комісія з вивчення історії західно-руського і українського права (перший голова комісії – І. Каманін, а згодом – М. Василенко). Її членами були О. Малиновський, М. Слабченко, М. Максименко, І. Черкаський, С. Борисьонко, Л. Окиншевич, В. Гришко, О. Юрченко. У цей період з історії держави і права України було опубліковано низку дослідницьких праць, збірників матеріалів тощо.

Шостий період (1945 – 1990 рр.) розпочався з відродження університетів, створення у їх складі кафедр історії держави і права (УРСР та зарубіжних країн), заснування та розвитку Сектору держави і права АН УРСР, який згодом було реорганізовано в Інститут держави і права імені В.М. Корецького Академії наук України, з його відділом історико-юридичних досліджень. Незважаючи на те, що в ці часи радянська влада не заохочувала історико-правові студії, особливо на українському матеріалі, окремі вчені здійснили фахові, високопрофесійні дослідження – це праці В. Мєсяця, В. Корецького, В. Бабія, В. Дядиченка, І. Софронової, А. Рогожина, А. Ткача, П. Щербини, А. Пашука, К. Софроненко, А. Дубровіної, В. Кульчицького та інших, які стосувалися державного устрою, судівництва та джерел права XIV – XX ст.

Сьомий період (1991 – т.ч.). В сучасних умовах в Україні діє Відділення теорії та історії держави і права НАПрН України, підрозділ історико-правових досліджень Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, кафедри історії держави і права юридичних факультетів Київського, Одеського, Львівського університетів, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та інших вищих навчальних закладів.

Вагомий вклад у дослідження історії держави і права на теренах України внесли такі вчені – історики права, як В. Гончаренко, І. Грозовський, І. Усенко, О. Кресів, В. Кульчицький, О. Копиленко, В. Литвин, О. Мироненко, М. Настюк, М. Страхов, Б. Тищик, О. Шевченко, В. Чехович, М. Цвік, О. Ярмиш, та багато інших, кожен з яких здійснив свій внесок у дослідження історії українського права, розвиток державно-правових інститутів, вивчення національних демократично-правових традицій.

Періодизація історії держави і права України пов'язана з тими епохами, які пройшов народ і країна в своєму розвитку. В її основу покладено державно-правовий принцип зміни форм та історичних типів держав і права на теренах України.

Більшість експертів і вчених виокремлюють *античний, князівський, литовсько-польський, козацький та імперський періоди, часи національної революції 1917 – 1920 рр., радянський період та період суверенної України.*

В цілому, можна виокремити такі **основні періоди розвитку державності і права на теренах України:**

1) державні утворення і право стародавніх народів, зокрема, Північного Причорномор'я та Приазов'я (VIII ст. до н.е. – III ст. н.е., за окремими джерелами IV – VII тисячоліття до н.е.);

2) державні утворення і право часів антського союзу племен, Руської землі або Русі (IV – VIII ст.), Київської Русі (VIII – XIII ст.) і Галицько – Волинського князівства (перша половина XIII – перша половина XVI ст.);

3) державність і право Литовської Русі (друга половина XIV – перша половина XVI ст.) та правління Речі Посполитої (друга половина XVI – перша половина XVII ст.);

4) державність і право часів козацько-гетьманської України (XVII – XVIII ст.);

5) адміністративний устрій і право на українських землях у складі Російської і Австро-Угорської імперій (*кінець XVIII – початок XX ст.*);

6) державне відродження і законодавство України періоду національно-визвольних змагань 1917 – 1920 рр.;

7) встановлення і утвердження радянської державно-правової системи в Україні (1917 – 1939 рр.);

8) державно-правове становище українських земель у роки другої світової війни (1939 – 1945 рр.);

9) держава і право Української Радянської Соціалістичної Республіки періоду 1945 – 1991 років;

10) держава і право суверенної України (з 1991 року).

Поряд із запропонованою класичною періодизацією історії держави і права України низка відомих вчених, зокрема, М. Чмихов, І. Каганець, В. Бебик, І. Бичко та інші на основі всебічного аналізу археологічних та архівних матеріалів висловлювали дещо інші погляди з питань історії Українського народу та державності на українських землях.

Наприклад, комплексні дослідження М.Чмихова показали, що соціальні процеси в Циркумпонтійській зоні (на територіях навколо Чорного моря) знаходяться в тісному зв'язку з природничими процесами, до яких належать кліматичні зміни, сейсмічна активність, рух льодовиків, розвиток чорнозему, конфігурація планет сонячної системи тощо.

Це підтверджується й оцінками І.Бичко, який зазначав: *“Український терен – унікальне місце на Європейському континенті. Ще за часів неоліту (V – III тис. до н.е.)... тут надзвичайно інтенсифікуються процеси формування гумусу. Заслугує на увагу те, що ніде на планеті... не виникало чогось подібного. Землі Наддніпрянщини та Наддніпряниці – єдине у світі місце, де чорноземна смуга сягає 500 км завширшки. Тож не дивно, що одна з найдавніших землеробських культур (трипільська культура) виникає тут уже в III тис. до н.е. З огляду на це можна ...досить впевнено говорити про неперервність історичного зв'язку нинішніх мешканців території від Сяну до Дніпра (українців) з прадавніми її мешканцями...”* [1].

Археологічні дослідження свідчать, що протягом останніх 10 тисяч років Циркумпонтійська зона виступала своєрідним генератором культурних імпульсів, які згодом поширювались на прилягаючі території і далі на весь світ [2].

Вказану циклічність М. Чмихов подає у вигляді шести історичних епох (які водночас були особливими природно-кліматичними епохами). Кожна епоха дорівнювала 1596 рокам і складалася із трьох періодів по 532 роки. Саме з епохами і періодами пов'язані природно-кліматичні зміни, повторення конфігурацій планет Сонячної системи, розвиток археологічних культур тощо. На зламах періодів відбувалися суттєві зміни у житті суспільства і природи.

Констатуючи наявність зазначеної циклічності М.Чмихов стверджує, що *“з XXVIII ст. до н.е. до наших днів пращури сучасних українців мали кожні 532 року нову державну систему. Отже, вони прожили періоди дев'яти справжніх держав і лише в останньому періоді – у XVI - XX ст. переважно не мали своєї власної державності, формування якої неодноразово припинялося нападами ворогів”* [3].

Для перевірки цієї теорії вчений НАН України І.Каганець пропонує розглянути три періоди останньої 1596-річної епохи [4], яка починалась у 419 році н.е.:

– період 1 (419 – 951 рр.) – період існування антського союзу племен та створення держави з центром у Києві;

– період 2 (951 – 1483 рр.) – період існування, розквіту і падіння Київської Русі;
– період 3 (1483 – 2015 рр.) – час переважної відсутності державних утворень на теренах України.

Тобто, у 2015 році, за твердженням цього науковця, завершився перехідний період для Української держави та суспільства. Слід погодитись із певним співпадінням низки історичних подій у вказані періоди з оцінками істориків права. Крім цього, актуальними є висновки щодо перебування України на стадії перехідного періоду, пов'язаного з формуванням і розвитком суверенної Української держави та права.

Заслужовують на увагу й висновки відомого вченого Ю. М. Канигіна, який в контексті історичної ролі сучасної столиці України – міста Києва, зазначав наступне [5]:

“Душою історичної Русі є Київ. Коли ми запитуємо, коли і як заснований Київ, необхідно зазначати у якому сенсі та якості:

– як одне із поселень на Землі – відомо, що поселення на місці сучасного Києва були ще 20 тисяч років тому;

– як «стартовий майданчик» архаїчних аріїв – це було у 5508 р. до н.е. –коли прабадько аріїв Рама розпочав свої проповіді на березі Борисфера (Дніпра);

– як столиця древньої Арати – Оратанії – наприкінці 3 тисячоліття до н.е., (Трипільська культура)...;

– як столиця Сарматії – у кінці 1 тисячоліття до н.е. (про що писав Клавдій Птолемей: «Столиця Сарматії Метрополія (Київ) знаходиться на Дніпрі. Недалеко від неї Амадок (Любеч) та Азагарій (Чернігів)»);

– як один із центрів християнського світу – 55 рік н.е., коли Перший апостол Андрій установив хреста на Київських горах;

– як центр Великої Гуннії – однієї із найбільших імперій в історії людства – у 20-ті роки 5 століття при батьку Аттили – царі Мундіусі;

– як столиця Київської Русі – у 9 столітті;

– як матір міст руських – у 10 столітті, коли почала формуватися велика країна, що охоплювала значну територію Східної Європи, із центром у Києві”.

Вказане можна продовжити й тим, що місто Київ також було столицею українських державних утворень періоду національно-визвольних змагань 1917-1920 років, колишньої УРСР – співзасновниці Організації Об'єднаних Націй, а нині є столицею суверенної держави – України.

Наведене досить наочно свідчить про древні історичні корені українського народу та древні витoki української державності і права. Стосовно історичних витоків сучасної України як суверенної держави вчені часто висловлюють різні погляди. Найбільш поширеними є підходи щодо зародження української державності за часів Козацької держави Богдана Хмельницького, а також періоду національно-визвольних змагань 1917 – 1920 років. Водночас, враховуючи стан дослідження цієї проблеми, більш точним з історичного погляду буде віднесення витоків української державності і права до часів Київської Русі – однієї із найбільш великих та розвинутих держав Європи того часу.

Враховуючи, що Київська Русь була визнана європейськими та іншими державами, мала розвинену систему органів державного управління, військо, організовану охорону кордонів, насамперед, південних та південно-східних (від набігів кочівників), а також сформовану на той час правову систему, історичною пам'яткою якої є “Руська правда” Ярослава Мудрого, цілком обґрунтованим видається висновок, що **Україна є спадкоємницею Київської Русі.**

Відповідно, цілком закономірним є видання Указу Президента України [6] стосовно **Дня Української Державності**, у якому було зазначено, що “з метою

утвердження спадкоємності тисячолітньої історії українського державотворення, спираючись на історію української держави, яка сягає своїм корінням часів заснування міста Києва та розквіту держави за часів князя Київського Володимира Великого – державотворця, який прийняттям у 988 році християнства засвідчив цивілізований вибір Київської Русі, спадкоємцями якої є, зокрема, Галицько-Волинське князівство, Українська козацька держава, Українська Народна Республіка, Західноукраїнська Народна Республіка, Українська Держава, Карпатська Україна та сучасна Україна, ...керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням, ...дбаючи про благо Вітчизни та боронячи суверенітет, територіальну цілісність і незалежність України, а також зважаючи на необхідність утвердження історичної справедливості, постановляю:

1. Відзначати День Української Державності щорічно...– у День Хрещення Київської Русі – України, коли вшановується пам'ять видатного державотворця, святого рівноапостольного князя Київського Володимира Великого¹...”.

Цим Указом Президента України також було доручено НАН України і НАПрН України вжити заходів з популяризації історії української державності та проведення відповідних наукових досліджень. Популяризація цього висновку в державі й за кордоном підкреслює велич наших пращурів та сприятиме подальшій розбудові дійсно суверенної, демократичної і правової Української держави.

Саме тому історію Українського народу та українських земель протягом останніх століть намагаються привласнити російські імперські історики, політики та пропагандисти, які розгорнули сучасну потужну інформаційну війну проти України.

В основу їх активності, як свідчить аналіз, покладено те, що *історія російської імперії* (без древньої історії українських земель та історії Київської Русі) *автоматично перетворюється на історію колишнього московського царства, що повністю нівелює сучасні імперські наративи рф, які становлять ідеологічну основу російської збройної та інформаційної агресії проти України.*

У контексті зазначеного цілком актуальними видаються висновки відомого американського вченого та системного аналітика Збігнева Бжезінського, що без України російська імперія ніколи не відтвориться.

Спроби рф щодо *реалізації імперського сценарію* розпочалися ще наприкінці ХХ століття і супроводжуються грубими порушеннями базових принципів міжнародної безпеки та норм міжнародного права. Саме тоді розпочався й *перший період гібридної війни* рф проти України з використанням переважно інформаційно-психологічної, політичної, економічної та енергетичної складових.

Другий період гібридної війни розпочався в лютому 2014 року шляхом окупації рф Автономної республіки Крим (з використанням своїх збройних сил) та окремих районів Донецької і Луганської областей (із задіянням «інформаційної зброї» та створених рф мілітаризованих формувань).

Третій період – широкомасштабна війна рф проти України, розпочався в лютому 2022 року і супроводжується спробами окупації значної території України, а також

¹ У зв'язку зі зміною церковного календаря після створення канонічної Православної Церкви України цей день відмічається відзначається щорічно 15 липня. З цього приводу також слід зауважити, що День Хрещення Київської Русі – України і вшанування пам'яті святого рівноапостольного князя Київського Володимира Великого де-факто був визнаний президентом рф і патріархом російської православної церкви, які особисто у липні 2013 року брали участь у відповідних урочистостях в місті Києві, присвячених 1025 річниці Хрещення Київської Русі.

масовими воєнними злочинами рф, злочинами проти людяності, злочинами агресії та геноциду.

Імперський характер розпочатої рф війни та скоєння в Україні десятків тисяч вказаних міжнародних злочинів, як свідчить історико-правовий аналіз, також пов'язаний з базовими **принципами розвитку російської державності**, що запроваджувалися на російських землях протягом останніх століть, зокрема:

- *абсолютна централізація влади* (усе вирішує правитель);
- *постать правителя – сакральна* (не підлягає критиці);
- *правитель перебуває над законом* (відсутність правової держави);
- *усі громадяни – слуги держави* (людина існує для держави, а не навпаки, як у демократичних країнах).

Вказані принципи були розроблені ще за часів Чингіз хана, взяті за основу московським царем Іваном III, потім – російськими більшовиками, а нині – керівництвом рф.

Тобто, з погляду історії характерним для росії є саме імперський державно-правовий устрій і саме такий авторитарний (а не демократичний, на відміну від України) устрій російські очільники намагаються встановити на українських землях, перетворивши українців, як і триста років тому, на “новітніх кріпаків”.

У контексті зазначеного марними видаються спроби російських істориків, політиків і пропагандистів привласнити та сфальсифікувати історію України та обґрунтувати власні злочинні інформаційно-пропагандистські наративи.

Навпаки, внаслідок інформаційної та збройної агресії росія отримала міжнародну ізоляцію, економічні санкції та вивела себе із числа цивілізованих країн, що зокрема підтверджується такими міжнародно-правовими рішеннями:

– 13 жовтня 2022 року *Парламентська асамблея Ради Європи* за результатами термінових дебатів на тему “Подальша ескалація агресії російської федерації проти України” ухвалила Резолюцію, якою **визнала російський режим терористичним** та запропонувала створити Міжнародний трибунал для переслідування злочину агресії росії проти України;

– 21 листопада 2022 р. *Парламентська асамблея НАТО* також **визнала рф державою-терористом**;

– 13 жовтня 2023 року *Парламентська асамблея Ради Європи* ухвалила резолюцію, згідно з якою **російського президента визнано диктатором**, а його режим – диктаторським;

– 25 червня 2025 року Україною і Радою Європи створено **Спеціальний трибунал щодо злочину агресії проти України**, який діятиме з 2026 року в рамках Ради Європи та сприятиме притягненню до відповідальності за злочин агресії найвищого російського керівництва.

Висновки та пропозиції:

1) Історія українських земель, її тисячолітніх національних і культурних традицій становить основу української державності і права та є невід’ємною складовою суверенної держави – України, яка є правонаступником Київської Русі.

Будь-які посягання російських істориків, політиків та пропагандистів щодо “денацифікації” (геноциду) українців, привласнення історії України заради обґрунтування російських імперських традицій та відновлення російської імперії шляхом інформаційної та збройної агресії є завершеними міжнародними злочинами та

підлягають кримінальній відповідальності згідно з нормами міжнародного права і національного законодавства, у т.ч. й російської федерації.

2) Саме завдяки героїзму та стійкості Українського народу, сил оборони і безпеки зірвано плани “російського збройного бліцкригу” щодо захоплення України, здобуто перевагу в інформаційній війні, а також створено передумови й розпочато кардинальну трансформацію систем національної, європейської та міжнародної безпеки.

3) Історико-правовий аналіз повоєнного розвитку у сфері державотворення і права свідчить про необхідність вирішення низки системних проблем, зокрема:

– формування і розвитку сучасної політичної системи та посилення відповідальності політичних партій за відбір своїх представників до органів державної влади та місцевого самоврядування;

– становлення і розвитку системи державного правління, формування та реалізації ефективної державної політики у різних сферах життєдіяльності людини, суспільства і держави;

– розвитку національного законодавства в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції України з урахуванням історичних та культурних традицій Українського народу.

Використана література

1. Бичко І.В. Філософія. Курс лекцій. К.: «Либідь», 1993. С. 219
2. Чмихов М.О., Кравченко Н.М., Черняков І.Т. Археологія та стародавня історія України: курс лекцій. К., 1992. С. 249 - 250.
3. Чмихов М.О. Україна від минулого до майбутнього. *Вісник Київського університету. Історико-філологічні науки, випуск 8*. Вид-во Київського університету, 1992. С. 34.
4. Каганець І.В. Арійський стандарт: Українська ідея епохи великого переходу. К.: Вид-во А.С.К., 2006. С. 29 - 35
5. Каньгин Ю.М. Сакральная история и предназначение Руси : Узловые моменты. Киев: Арий, 2012. С. 172 - 173. (всього – 384 с.).
6. Указ Президента України «Про День Української Державності» від 24 серпня 2021 року № 423/2021.

~~~~~ * * * ~~~~~